

מחוז תל-אביב, של"ח בשביל ישראל 2021

מעבירים את זה הלאה – של"ח בניקיון המיליון

“אתה מתחיל הכי חזק שאתה יכול ולאט לאט מגביר”

(מבצע סבתא)

רעיון המרכזי

מיזם “ניקיון המיליון” למען ניקיון הארץ התגבש לקראת יום כדור הארץ שחל ב-22 באפריל 2021, בהתארגנות משותפת של גופים רבים, ביניהם קרן קימת לישראל, מפעל הפיס, הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות, רשות הטבע והגנים, והחברה להגנת הטבע, כעת של"ח וידיעות הארץ משנס מותניים ומצטרף אף הוא!

חזון

לקיחת חלק ביצירת תהליך ארוך טווח ומתפתח שיהווה “גלגל תנופה” לאומי שיתפרס על פני כחמש שנים לניקיון הארץ, במהלכו ישתתפו התושבים בכלל והתלמידים בפרט מתוך מודעות לחשיבות הניקיון ומניעת השלכת פסולת בשטחים הפתוחים ובשמורות הטבע.

מטרה

העמקת המודעות הציבורית בכלל ושל התלמיד בפרט בחשיבות השותפות בשמירה על ניקיון היערות והטבע וטיפול הסביבה הקרובה תוך לקיחת יוזמה והעברת החזון ממני והלאה.

הטמעת התוכנית

במהלך התוכנית יתקיימו 4 שלבים:

1. שיעור הכנה: ניקיון המיליון - אנחנו באים! (מתכוננים לקראת היציאה למיזם).
2. יום שדה: מנקים את השבילים במרחבים הפתוחים! (מבצעים ניקיון בטבע).
3. שיעור סיכום: מה היה ומה יהיה? (חושבים מה הלאה כיצד ניתן לרתום עוד אנשים למיזם ואיך ניתן לבצע את הריונות שלנו).
4. מעשה (יוצאים עם הקבוצות החדשות לניקיונות נוספים קבוצות כמו: קהילות, חברים, משפחות ועוד).

שיעור הכנה, ניקיון המיליון – אנחנו באים

מטרה: להיחשף למיזם "ניקיון למיליון" במקביל להכנה לקראת יום השדה.

יעדים:

1. התלמיד ייחשף למיזם "ניקיון המיליון".
2. התלמיד יכיר בחשיבות שמירה על ניקיון הארץ תוך מפגש עם תופעות הנגרמות בעקבות חוסר ניקיון.
3. התלמיד יגלה נכונות לפעול למען השמירה על הסביבה.
4. התלמיד יתוודע למיקום הסיור ע"ג המפה ומאפייני המסלול והאתרים.
5. התלמיד יהיה מוכן ליציאה בהיבט ההתנהגותי הארגוני והבטיחותי ויתארגן לביצוע המטלות הנדרשות ממנו בישי"מ הן כיחיד והן כחלק מחולית משימה.

טבלת התנהלות

שלב השיעור	פעילות	זמן	ציוד נדרש
פתיחה	הסבר קצר אודות המיזם "ניקיון המיליון" בכלל ובשל"ח בפרט.	5 דק'	תמונות / סרטון / כתבה
גוף השיעור	משחק "לאורך השביל" בהקרנה על הלוח בכיתה / בכתובת: https://is.gd/mfOC7c / בחוליות בכיתה (יש אפשרות לדיון עם תמונות – נמצא בגוף המסמך)	20 דק'	ערכת המשחק בהתאם לאופן העברתו
סיכום שיעור	המורה יחד עם התלמידים יסכמו ויגיעו לתובנות מדוע נכון לפעול למען הסביבה.	7 דק'	
הסבר לקראת היציאה לישי"מ	יצירת מוכנות, הכרת האזור, הבנה איזה ציוד יש להביא ומה הם כללי ההתנהגות המצופים.	13 דק'	

שלב ראשון – פתיחה (5 דק')

המורה יסביר בקצה אודות מיום ה"ניקיון למיליון", יציג כי מדובר בפרויקט המוניס וירחיב כיצד בית הספר משתלב במיוס זה.

אפשר להיעזר ב:

- כתבה שפורסמה ב mako : ["ניקיון המיליון: מיוס הנקיון הארצי יוצא לדרך"](https://is.gd/LKTGwA) ובכתובת: <https://is.gd/LKTGwA>
- קרן קיימת לישראל, ["ניקיון המיליון יוצא לדרך"](https://is.gd/fPc0gt), ובכתובת: <https://is.gd/fPc0gt>
- אתר רשות הטבע והגנים, ["ניקיון המיליון יוצא לדרך"](https://is.gd/TuXq7O), ובכתובת: <https://is.gd/TuXq7O>
- כתבה שהתפרסמה ב ynet, "זה השטח שלנו: המתנדבים שמנקים את המדינה", ובכתובת: <https://is.gd/VK9wqr>
- [טל ניר מסביר על ניקיון המיליון, סרטון](https://is.gd/uUzeuZ) - רשות הטבע והגנים, ובכתובת: <https://is.gd/uUzeuZ>
- [מנקים את הארץ, סרטון](https://is.gd/MWIwxV), בכתובת: <https://is.gd/MWIwxV>
ניתן למצוא עוד קטעי מקורות בנושא במרשתת.
גם אתם תעלו סרטון?

שלב שני – גוף השיעור (20 דק')

המורה והתלמידים משחקים במשחק "לאורך השביל" (ראו נספח) – משחק לוח:

1. כל יחיד / זוג / חולייה זורקים את הקובייה ומתקדמים בהתאם למספר שיצא להם.
2. במידה ונעצרתם על משבצת "הפתעה" מסומנת בכוכב מרימים קלף. אם הכתוב מתאר מצב חיובי מקבלים תור נוסף, אם הכתוב מתאר מצב שלילי אין תור נוסף.
3. כאשר מופיע במשבצת מספר עם כפולה, בתור הבא מכפילים את המספר שיצא בקובייה בכפולה שמופיעה במשבצת.
4. המנצח הוא מי שמגיע למשבצת הסיום ראשון.

הערות:

ניתן לשחק את המשחק בשלושה אופנים :

בכתיבה, בחוליות	בזום לכולס או בחדרים	להקריין את לוח המשחק על הלוח בכיתה
לשם כך יש ליצור ערכות כמספר החוליות (תלוי בגודל הכיתה).	לחלק את הכיתה לקבוצות ולשחק ביחד או לחלק את הכיתה לחדרים ובכל חדר ישחקו עצמאית.	מחלקים את הכיתה לקבוצות ומשחקים ככיתה (אפשר להצטייד בקובייה גדולה ולזרוק בחלל, כמו גם להדפיס את הכרטיסיות ובכל פעם לשלוף מהקופה או להשתמש בקובייה ובכרטיסים המוטמנים במשחק עצמו – השחקנים ממתניים במשחק

<https://is.gd/mfOC7c> : [קישור למשחק להקרנה ו/ או שיתוף](#) ובכתובת:

יש להיערך עם ערכות בהתאם:

ערכה לחולייה בכיתה: לוח משחק, 4 חיילים (ניתן להביא או להשתמש בחפצים מהקלמרים), קובייה, קלפי הפתעה וקלפי משימה (יש להדפיס אותם על צבעים שונים).

ערכה לכיתה בהקרנה על הלוח: מקרון, קישור למשחק, קובייה גדולה (השחקנים נמצאים בתוך המשחק, ניתן להשתמש בקובייה שמופיעה גם בתוכו, לפי בחירה).

במקום משחק:

יש אפשרות במקום משחק להציג שלל תמונות ולנהל עליהן דיון במליאה או לחלק לקבוצות וכל קבוצה תקבל מס' תמונות ותכתוב "כיצד מתבטאת הפגיעה בטבע בתמונות.

כתבות נהדרות מהן ניתן לקחת תמונות הם :

גלעד כרמלי, [אם ככה אתם משאירים את הטבע - אל תצאו לטייל](#), ynet, 9.6.2020, שוחזר ב 19.10.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/VyPXhi>.

אילנה קוריאל, [תיעוד: פסולת באחד השבילים היפים בגליל](#), ynet, 19.20.2020, שוחזר ב 21.9.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/gwo60b>.

שלב שלישי – סיכום (7 דק')

המורה יחד עם התלמידים יסכמו את ההתנהגויות שהופיעו במשחק פעולות ששמרו על הטבע וכאלה שפגעו בו.

המורה ינהל דיון מדוע חשוב לשמור על ניקיון הטבע בהמשך למשחק תוך הדגשת החשיבות שבפעילות למען שמירה על הסביבה.

(מצגת שנת שמיטה באדיבות רשות הטבע והגנים, ניתן לקיחת ממנה תמונות להמחשה לסיכום למפגעי פסולת בטבע ולפתרונות שאנחנו יכולים לבצע על מנת להגן על הטבע, גם בכתובת: <https://is.gd/4fYZON>).

שלב רביעי – הסבר לקראת היציאה ליש"מ (13 דק')

המורה יעביר מידע לתלמידים אודות שעות, ציוד, התנהלות, כללי בטיחות וכד' – כל אחד בדרך שיבחר ובהתאם למקום בו יקיים את הפעילות.

יום שדה, מנקים את השבילים במרחבים הפתוחים!

מטרה: להתנסות בשמירה על הסביבה באופן פעיל תוך קיום שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה

יעדים:

1. התלמיד יתנסה בניקיון המרחב הפתוח בו הוא מסייר.
2. התלמיד יבין אילו שינויים עליו לבצע בחייו על מנת שכולנו נוכל להנות מהמרחב הציבורי.
3. התלמיד יפנים כי ניקיון הארץ גם במרחב הציבורי הוא ערך תרבותי חיוני והאחריות על קיומו היא גם שלו.

הערות:

יום השדה יתקיים ככל יום שדה בהתאם לתוכנית החינוכית בדגש על 2 נקודות: היש"מ יתנהל כיום שדה ארוך ויתבצע במקום בו הניקיון נדרש!

במהלך יום השדה יתקיים **מעגל של"ח** להלן המלצה:

א. המורה מקריא / כותב על A4 את הציטוט הבא:

" כולם נגועים זה בזה,

וכולם נוגעים זה בזה

ומשאירים טביעות אצבעות"

(יהודה עמיחי, איזו תסבוכת בארץ הקטנה הזאת"¹).

המדריך שואל איך הקטע מתקשר אלינו למה שאנחנו עוסקים בו בימים אלה עם דגש למיזם הניקיון למיליון. - 2-3 תלמידים עונים.

ב.

1. המדריך מקריא כעת את חזונו של המשרד להגנת הסביבה שקובע כי:

"במדינת ישראל תתקיים סביבה המספקת איכות חיים וביטחון סביבתי לתושבים, תוך שימוש מושכל במשאבים ושמירה על המערכות האקולוגיות מתוך מחויבות לרווחת האדם ולערכי טבע, נוף ומורשת לדור זה ולדורות הבאים. **מדינת ישראל אחת המדינות המובילות בעולם בפיתוח בר קיימא**"².

2. המדריך יחד עם התלמידים מבארים את משמעות הקטע ומבינים את חשיבות מעשיהם היום במהלך הסיור לרווחת כלל תושבי המדינה.

3. משהקבוצה הבינה את חשיבות מעשיהם מבקש המדריך מכל אחד לחשוב מספר רגעים ולחשוב על דרך בה הוא כיחיד יכול לתרום לטובת הניקיון הסביבה הקרובה / רחוקה ולשתף את הקבוצה ברעיון (זו יכולה להיות פעולה אישית, קבוצתית, שכונתית, עירונית, משפחתית וכד' – משהו קטן או משהו גדול – דברים גדולים מתחילים במעשים קטנים).

¹ אלי וינקר, "אמת מטרידה נוסח ישראל – העיסוק באקולוגיה, תרבות יהודית וחברה", עיונים (10), 2010, עמ': 31.
² כל זכות, **המשרד להגנת הסביבה** (גורם ממשל), שוחזר ב 21.9.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/mIIr20>

4. אחרי השיתוף של כלל התלמידים, מסכם המדריך עם קהלת:

"ויקח ה' אלקים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" (בראשית ב', 15). "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשבחיו הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם תקלקל אין מי שיפקח את עיניך" קהלת רבה ז', 13

פעילויות נוספות ליום השדה באדיבות רשות הטבע והגנים:

<https://is.gd/JQPO8L>, בכתובת: **מטיילים ולא משאירים עקבות**,

מצגת שנת שמיטה באדיבות רשות הטבע והגנים, ניתן לקיחת ממנה תמונות להמחשה למעגל של"ח או לתחנה במסלול, גם בכתובת: <https://is.gd/4fYZON>.

שיעור סיכום, מה היה ומה יהיה?

מטרה: לשחזר, לסכם ולעבד את שהתרחש בסיור ולבחור יוזמה שתוביל למעשה.

יעדים:

1. התלמיד יבצע שיחזור של יום השדה.
2. התלמיד יציג את התובנות של החולייה שלו מיום השדה בצורה מיוחדת: מצגת, שיר, סיפור, סרטון וכיו"ב.
3. התלמיד יציע 1-2 פעולות שניתן לבצע במרחב הפתוח הקרוב לסביבת מגוריו (שכונה, קהילה וכד').
4. התלמיד יפנים את החשיבות בשותפות בניקיון הארץ.

שלב השיעור	פעילות	זמן	ציוד נדרש
פתיחה	שיחזור קצר של מה שעברנו והצגת תוצרי החולייה סרטון / פלקט / תאור בחיבור וכד'	10 דק'	מקור במידת הצורך
גוף השיעור	שלב א' בחוליות: חשיבה אילו פעולות ניתן לבצע במרחב הפתוח בסביבת המגורים / בית הספר. שלב ב' – במליאה: כל חולייה מציגה את הפעולות עליהן היא חשבה. שלב ג' במליאה: נבחרת פעולה אותה יבצעו התלמידים בעזרתה יעבירו הלאה את משימת הניקיון (המורה יחליט באיזה היקף תתבצע הפעולה – ברמה כתתית, חולייתית, משפחתית וכד')	20 דק'	
סיכום	הבנת חשיבות ביצוע הפעולה הנבחרת לשיתוף קב' אוכלוסייה נוספות בניקיון וקביעה הלכה למעשה איך / מתי וכדי יתבצעו הפעולה/פעולות	15 דק'	

מעשה

מטרה: לבצע יוזמה שהוצעה בשיעור הסיכום – ברמה אישית, חולייתית, כיתתית (בהתאם להחלטת צוות השל"ח / כיתה).

פעילות: יוצאים ומבצעים את מה שנקבע בשיעור הסיכום.

אולי יעניין אתכם

- <https://is.gd/vUNedg> : מערכי הדרכה לניקיון בחוף – משמר החוף, וגם בכתובת: <https://is.gd/vUNedg>.
- <https://is.gd/QYtluS> : מערך שיעור – שמיטת הרגלים (השארת אשפה בשטח והאכלה), וגם בכתובת: <https://is.gd/QYtluS>.
- ארז ארליכמן, "זה הרגע לשמור על הטבע", ynet, 10.1.2008, שוחזר ב 21.9.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/EGg3Sm>.
- עידו שקד, שמירה על חיי אדם, על הטבע ומה שביניהם, כפר האומנים אניעם, שוחזר ב 21.9.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/al5VY2>.
- <https://is.gd/UEbXpi> : כיצד הזבל שלנו מזיק לסביבה, אאוריקה, שוחזר ב 21.9.2021, וגם בכתובת: <https://is.gd/UEbXpi>.

משחק לאורך השביל

1. קישור למשחק שמוקרן על הלוח או בזום: קישור [למשחק](#) וגם בכתובת:

<https://is.gd/mfOC7c>

2. ערכת משחק לחולייה בכיתה:

ערכה לחולייה:

- לוח משחק
- שחקנים (כמספר החוליות)
- קובייה אחת
- קלפי הפתעה

הערות:

1. יש לייצר ערכות במספר החוליות המתוכננות.
2. מומלץ לא יותר מ 8 שחקנים בערכה כאשר כל זוג מהווה שחקן.

כללים

כל יחיד / זוג / חולייה זורקים את הקוביה ומתקדמים בהתאם למספר שיצא

במידה ונעצרתם על משבצת "הפתגה" - מסומנת בכוכבית, מרלימים קלף. אם הכתוב מתאר מצב חיובי מקבילים תור נוסף, אם הכתוב מתאר מצב שלילי לא מקבילים תור נוסף

כאשר מגיעים למשבצת עם כפולה, ברזיקה הבאה מפילים את התוצאה עם המספר שמראה הקוביה. המנוחה הוא מי שסוגיע אחרון לנקודת הסיום

לאורך השבילים
ומעבירים את זה הלאה

סוף

באימון הריצה האחרון
על גדות הנחל
ראיתי שפנים זורמים לתוכו.
צילמתי ובסוף האימון
דיווחתי על כך במוקד השירוני.

בתוכו, בכנס הפש"צים
ראינו ערמה
של פסולת שמטוילים השאירו,
לא התעצלנו ואספנו אותה.

בטיול עברנו
ליד מטע קלמנטינות,
למרות שהן היו בשלות
לא קטפנו המשכנו בטיול.

אני משתמש / ת
רק במוצרים
שלא פוגעים בסביבה.

ביום ההולדת שחגגתי בבית
ביקשתי מהורי
להשתמש רק בכלים
רב פעמיים.

בתום ארוחת הבוקר
ליד הנחל,
הוצאתי את שקית האשפה
ואספתי את הפסולת שלי
ושל חברי החוליה שלי.

בלילה במדורה הבערנו
משטחים במקום מותר.
בבוקר אספנו את
הגחלים והמסמרים
וזרקנו לפח.

בטיול בגלבוע היו המון פרחים
בשלל צבעים
הצטלמנו איתם, הרחננו
אבל לא קטפנו!

במהלך המסלול
אספנו כל בקבוק
פלסטיק שראינו
וזרקנו אותם אחר כך
למיחזורית

כשיביקרונו בעין פורויה
פגשנו המון שפני סלע.
השארנו להם
שאריות מארוחת הצהרים
(הצי תפוח, מלפפון עייף
ורבע פיתה עם קוטיג).

נשאר לנו בבית הרבה אוכל
אחרי השבת
(פסטה, לחם, מטע ירקות),
השארנו אותם על הגדר
לחיות שמסתובבות בשכונה.

עברתי בשדה
והיו המון כלניות
אז קטפתי 10
להביא לאמא שלי
שחוגגת היום
יום הולדת

הידוים שלי היו כל כך מלובלכות
ואסור לשפוך מים בטויל,
אז ניגבתי אותן במגבונים
ושמתי אותם מתחת לאבן גדולה.

בסוף הפיקניק המשפחתי
בחורשה
אספנו את כל הפסולת לשקיות
והשארנו אותם ליד הפח
שהיה מלא.

כשהלכנו לראות צבי ים
עברנו בדיונה.
לא היה פח
אז השמנתי את שקית הבמבה
(הקטנה...) בחול,
מה כבר יכול להיות?

בסופ"ש יצאנו לחיני מסע,
ישנו בלב שמורת טבע ליד אגם,
היינו צריכים קצת
"לישר" את השטח:
לעקור כמה צמחים, להזיז סלעים
אבל הצלחנו לקבל שטח ישר
בול לאוהלים שלנו.

בחופשה האחרונה יצאתי
עם חברים, "חרשנו" את הדיונות
עם טרקטורונים, עלינו - ירדנו
בגבעות החול, עברנו על שוחים
חזרנו עיופים אך מאושרים.

בל"ג בעומר האחרון
ערכנו תחרות מדורות -
למי האש החזקה ביותר.
לנו היה קלף מנצח השתמשנו
בצמיונים וניצחנו בתחרות.